

L'ARAL

ANTONI MARCEL BELTRAN

(versió de Pere Vives)

Haviem elegit una època ben curiosa per a fer de progrés. El nostre partit natural feia més de quinze anys que era en el poder, una etapa que havia estat més que suficient per a traïr gairebé tots els nostres ideals, que incloïen, és clar, el de l'estricta honradesa dels polítics.

Els nostres dirigents es produïen en la televisió dia rere dia. Si alguns ho feien per causes nobilíssimes, altres, en canvi, tractaven de justificar alguna presa de decisió antinatural, que ens forçava a una defensa en la qual ja feia temps que no creïem. Però, ens hi obligàvem, per tal de no fer costat a l'oposició que, al capdavant, també era la nostra oposició.

La joventut del moment —i ho dic com un germà gran, des de l'experiència que aporta la reflexió més que no el temps— la conformaven bàsicament els *niñatos*, com déiem llavors.

Despreocupats, cíncics, pragmàtics, bàsicament buits, sense cap mena d'il·lusió o d'esperança, es dedicaven a beure, a cremar els diners i a cardar que, altrament, és la millor manera, de totes les possibles, de passar la joventut, que, com tot, també acaba.

Ben cert és que també hi havia una altra mena de joves. Rígid, transcendental, aprenents eficients de tot allò que d'artificial tenim els més grans. És a dir, amb el monyo empastifat de brillantina o d'assimilats, amb conjunts foscos i solemnes, i quan pertocava, amb corbates escaients. Es movien pel món amb maletins i amb ordinadors portàtils —connectats a la xàrcia, és clar—, i amb telèfons tan mòbils com aquelles agitats vides. Durant una fútil temporada, de fet, van ser els justos representants de la subclasse JASP (Joves Ara Suficientment Preparats), successora efímera de la incerta Generació X.

Van ser ells els que ens miraven burletes la pana i la barba —que havíem volgut rebels—, i van ser ells també els que ens retreien en silenci

la nostra trajectòria vital per les ambicions que regien encara les nostres vides —sotmeses a les fal·làcies de la immaduresa—, amb principis elevats, certament, que els resultava difícil compartir. Així estàvem quan va arribar l'Aral.

L'Aral era un llac asiàtic, que es trobava al bell mig d'una d'aquelles repúbliques exsoviètiques, el Kazakhstan. La mar d'Aral era un oasi petit i refrescant on sadollar la set al voltant de la terra grisa, calenta i erma del desert. Un indret del tot inesperat, d'aigua clara, fructífera de peixos i de vegetals.

Fins feia ben poc encara, hi havien navegat els vaixells de pesca. Feia temps que l'acció predadora de les indústries de l'altra gran decepció —la Unió Soviètica— havia començat a assecar el llac. Havia fet retrocedir les riberes. Havia embrutat i enverinat les aigües. Les embarcacions que solcaven la mar d'Aral, separades de la resta de les flotes del món per uns quants milers de quilòmetres, van començar, a poc a poc, a enganxar-se amb el rocall que comengava a emergir del desert.

Les instal·lacions industrials havien reduït, de forma implacable, el perímetre del llac. Havien esmorteït les mareas, havien apaivagat la força de les ones, havien ofegat els peixos.

Un dia inesperat, a mitjan estiu, la Xon i jo ens miràvem per la televisió un d'aquells documentals sobre els grans desastres de la natura: Txermòbil, les mareas de petroli, els incendis de l'Amazònia, l'escalfament de l'Antàrtida, la capa d'ozó. Els xiquets jugaven en l'habitació. De tant en tant, fèiem algun joc de mà plàcid. La ciutat s'havia buidat dels que l'habitaven al llarg de l'any, i, així, gairebé buida, semblava un reducte de pau, més ample i generós.

La Xon i jo havíem elegit, un any més, els mesos d'estiu per a treballar, per tal de reservar-nos unes vacances casolanes de tardor. Ens permetrien quedar-nos junts al llit mentre l'autobús s'enduria els nanos al col·legi. Podríem gaudir de la natura entre setmana sense que cap pixapins hagués de dir la seua. Eren els nostres petits plaers, allò que anomenàvem «la nostra solitària companyia»

Un d'aquells dies, doncs, els nostres fills van interrompre bruscament la tendresa que ens dispensàvem amb un expressiu duet de goles que s'esgargamellava tant com podia. La Xon va pegar un bot del sofà i va travessar el pis amb una força inusitada. Jo, em cordava els pantalons i em sentia vagament culpable. Els peus nus de la meua dona repicaven el terra amb aquella autoritat que només sap imposar una mare. Vaig sentir com s'obria la porta, com els nanos ploraven i com s'iniciava tot un seguit d'excuses, que la Xon va tallar amb un crit agut i vibrant de desesperança. En aquell moment,

em vaig decidir a desallotjar definitivament el sofà i vaig tractar de deixar en bon lloc tot allò de l'autoritat paterna.

A l'habitació dels fills hi havia un toll de gairebé dos metres de diàmetre per on navegaven algunes joguines. L'aigua era blavíssima. Hi suraven, amb quietud, tota una mostra de formacions herbàcies diverses, principalment allargades i flexibles. La llum del vespre, molt càlida, reflectia els seus rajos daurats sobre els rostres pàl·lids dels tres membres de la meua família.

— Però, què heu fet ara? — vaig prosseguir jo.

— Ha co-co-co-men-çat a-a bro-brollar... i-i de sobte... — va quequejar el meu fill Carles, nou anys.

— Nosaltres jugàvem amb els cotxes... — va ploriquejar el meu fill Marc, sis anys.

— Una fuga. Tenim una fuga al bell mig de la casa, i en cap de setmana — vaig reprendre jo, tractant d'assumir la situació.

— Ha eixit del terra — repetia el Carles —. Només jugàvem. No fèiem res. I de sobte la fusta — volia dir el parquet — ha començat a refredar-se i a refredar-se. Ha començat a brollar aigua. I més aigua. I s'ha omplert tot.

— I també ha eixit un sobre — va afegir el Marc, impacient.

En una de les riberes del que havia inundat l'habitació dels meus fills flotava, efectivament, entre un pèluix i un cotxe, un sobre, en el qual s'alternaven les pinzellades roges i blaves, com si fos del correu aeri. No duia cap segell. El vaig agafar amb cura, mullant-me els dits amb l'aigua, increïblement glaçada. Vaig llegir en veu baixa la inscripció externa, feta amb una cal·ligrafia impecable, que només deia: «A qui pertoque». Em pertocava a mi.

Per l'ensurt, la Xon havia començat a emetre petits gemecs, que deixaren pas a un plany humit i sincer. Enganxats per l'esperit o l'angúnia del moment, amb l'indestimable ajut dels fills, se'n féu, finalment, una simfonia d'ànimes i de plors altisonants d'allò més entenedridora. Així, vaig obrir la partitura — vull dir el sobre — i en vaig extraure una quartilla humida, que se'm desfeia entre els dits a mesura que la llegia:

*«Benvolguts Josep i Assumpció,
He decidit repartir-me entre els meus amics
d'arreu del món en petites dosis, per
no molestar ningú i amb l'esperança que vinga
una època més clement al costat de tots vosaltres.*

Molt agraït,

L'Aral»

La natura havia perdut totes les batalles, l'una rere l'altra. Els mitjans de comunicació treien les notícies més llampanants amb una neutralitat que els venia imposada no tant pels dirigents, com ara per l'apatia ciutadana:

«Des d'avui, queda prohibida la pesca al Rin.

«El Delta de l'Ebre s'enfonsa.»

«Engolit per la Sequera, el riu Vinalopó ha desaparegut.»

El Vinalopó... que ningú no coneixia, com ara l'Aral. Pertot arreu, l'espectre de la contaminació anava fent pessics, ací i allà, sense provocar cap mena de sotrac violent en la societat.

Aquell estiu va ser notícia la desaparició d'un dels majors llacs interiors, la mar d'Aral. I ho féu, després de nombrosos anys d'espoliació, inesperadament. Cap ecologista, cap progre, no va alçar, però, la veu davant aquell nou atemptat al medi. Supose que altres criatures, com ara les meues, es remullaven cada dia en les aigües sempre fredes d'algun oasi particular, on, sovint, l'ombra fugaç d'un peix clandestí era més que suficient per a posar potes amunt la casa, pertorbant sistemàticament la migdiada d'un veïnat massa comprensiu.

La nostra felicitat va durar gairebé tres mesos, fins que va arribar el primer dia de classe dels nanos. Aquell matí, em vaig alçar del llit a les set. Vaig remullar, per uns instants, distret, la mà dins el bassal —de color negre, en la foscor del moment—, i em vaig acomiadar del Carles i del Marc, i finalment de la Xon.

Vaig passar tot el dia a la feina, fent el que tothom feia i xarrant d'allò que tothom xarrava. Vaig escoltar les històries de l'estiu, i vaig traure, un any més, alguns tòpics, que ens fan més amables les retroballes.

En eixir de la feina, vaig agafar de seguida el cotxe amb el desig de remullar els peus i les idees en l'aigua fresca, i amb l'esperança de nadar una mica amb els nanos abans d'engegar la televisió, cosa que també faig quan toca.

En entrar, els xiquets se'm van abraçar plorosos, al coll.

— Què passa?

— La mare ha assecat l'Aral! —deia la canalla entre sanglots.

El nostre pis lluia net i endreçat. Res a veure amb el dia anterior. L'estiu ens havia dit adéu i, amb ell, s'havien acabat les vacances i la complaença. La tardor era l'època d'endreçar, d'ordenar-ho tot i d'estendre les catifes. Era temps d'oblidar projectes i utopies, i de centrar tot l'esforç en els estudis i en la feina. Va ser això el que em va dir la Xon, neguitosa.

Aquell matí, tan bon punt com havia tornat a casa de la feina, la meua dona s'havia desfet de l'Aral. Havia llançat per l'inodor aquell

petit tros de mar blava i clara, a poalades, vessant aquelles aigües transparents al clavegueram, i d'allí al riu contaminat, i d'allí a una mar encara més contaminada. Havia agranat obstinadament l'arena que hi havia espargida per tot el pis. Havia llançat a la brossa les algues i els peixos morts i, seguidament, havia fregat, afanyosa, el parquet amb aiguarràs i amb lleixiu. Les joguines dels xiquets —alineades com tocava— revestien, de nou, els prestatges, i la catifa, un any més, cobria el terra pulcrament.

Aquesta va ser la fi de la mar d'Aral, petit refugi de vida i de joia, que havia vingut del desert a fi de defugir el temporal. Amagat a la llar dels que se l'estimaven, d'aquells que es feien creus cada vegada que esclatava l'últim desastre mediambiental, d'aquells que, finalment, no van estar disposats a dedicar-li la vida.

Jo vaig seguir al costat de la Xon durant alguns mesos. Ningú no desfà un matrimoni per una taca d'aigua. Però, vaig conèixer la Mònica, que arribava sovint a la feina amb uns imperceptibles granets d'arena als cabells, i ara esperem el nostre primer fill, que també s'ha de dir Carles, com l'amic Marx. Tractaré que el Carles —el major— i que el Marc es duguen bé amb ell, i que ens puguem veure al més sovint possible.

Em va ser impossible d'obtenir-ne la custòdia. Afortunadament, la Xon em deixa que m'estiga amb ells cada quinze dies. Així doncs, d'ací a pocs dies, si prometen mantenir-ho en secret, els portaré a casa per jugar dins l'aigua amb mi, amb la Mònica, amb el Carles —que és encara dins la panxa— i amb l'Aral. Aviat viurem una època millor.